

L₁₁ INCIPIT IUDICIUM DE PENITENTIA THEODORI EPISCOPI

⟨1⟩ IN ORDINATIONE presbiteri siue diaconi oportet episcopis missas facere.

⟨2⟩ Similiter faciunt quando abbatem faciunt uel abbatissam.

5 ⟨3⟩ In monachi autem ordinatione abbas debet missas agere et III orationes conplere super caput eius; et VII dies uelat caput suum cocula sua, et septimo die abbas tollat uelamen, sicut in baptismo praesbiter VII^{mo} die uelamen infantium abstulit: ita et abbas debet monacho, quia secundum baptismum iuxta iudicium patrum, et
10 omnia peccata demittuntur.

⟨4⟩ Praesbiter potest abbatissam consecrare cum missa celebratione.

⟨5⟩ In abbatis ordinatione episcopus debet missas agere et eum benedicere inclinato capite cum duabus uel tribus de fratribus suis; et dat ei baculum et pedules.

15 ⟨6⟩ Sanctaemoniales autem et basilicę cum missa semper debent consecrari.

⟨7a⟩ Greci simul benedicunt uiduam et uirginem, et utramque abbatissam elegunt. ⟨7b⟩ Romani autem non uelant uiduam.

20 ⟨8⟩ Abbas uero potest pro humilitate cum promissione episcopi locum suum relinquere. Tamen fratres elegant sibi abbatem de ipsis si habent; sin autem de extraneis.

⟨9⟩ Nec aepiscopus debet uiolenter retinere abbatem in loco suo esse.

25 ⟨10⟩ De congregatione autem, debet elegere sibi abbatem post mortem eius uel eo uiuente.

⟨11⟩ Ipse non potest aliquem ordinare de suis propinquis sine uoluntate fratrum.

⟨12⟩ Sed si peccauerit, mittat eum in aliud monasterium in potestate alterius.

30 ⟨13⟩ Non licet abbati neque aepiscopo terram aeclesię uertere ad aliam, quamuis ambę in poteste eius sint.

⟨14⟩ Si mutari uult aeclesiae terram, cum consensu amborum sit.

35 ⟨15⟩ Si quis uult monasterium suum in alio loco ponere, cum consilio episcopi et fratrum suorum fatiat, et demittat in priori loco presbiter ad ministeria aeclesiae.

Textus ex L₁₁ laudatus

4 abbatiss*^m L₁₁^{a.c.} 5 agere] *gere L₁₁^{a.c.} 18 abbatiss*^m L₁₁^{a.c.} 20 *elinquere L₁₁^{a.c.} 25 eius] euis L₁₁^{a.c.} 31 poteste sic L₁₁

1: B1a, D1a, G2a, XVIII.2a | 2: B1b, D1b, G2b, XVIII.2b | 3: B2a, D2, G3, XVIII.3 | 4: B2b, D3, G5, XVIII.4 | 5: B3, D4, G4a, XVIII.5 | 6: B4a, D5, G6, XVIII.6 | 7a: B4b, D6a, G7, XVIII.7a | 7b: B4c, D6b, G11, XVIII.7b | 8: B7, (D71 ?), G14, XXI.1 | 9: B8, G13, XXI.2 | 10: B9a, D71, G15, XXI.3 | 11: B9b, D71, G16, XXI.4 | 12: B110b, D72b, XXI.5b | 13: B111a, D73, G20, XXI.6a | 14: B111b, D74, G22, XXI.6b | 15: B112, D75, XXI.7

⟨16⟩ Abbas si habet monachum dignum æpiscopatu, debet donare si necesse sit.

⟨17⟩ Non debet episcopus abbatem cogere ad sinodum ire nisi alia rationabilis causa sit.

40 ⟨18⟩ PRESBITER NON DEBET neque licet ei peccatum episcopus prodere quia supra eum est.

⟨19⟩ Episcopo licet in campo confirmare si necesse sit.

⟨20⟩ Presbiter similiter missas agere si diaconus aut presbiter si manibus calicem eius oblationem tenuerit.

45 ⟨21⟩ Presbiter decimas dare non cogitur.

⟨22⟩ Sacrificium non est accipiendum de manu sacerdotis qui orationes uel lectiones secundum ritum implere non potest.

⟨23a⟩ Presbitero commendatus infans infirmus et paganus si mortuus fuerit, presbiter deponatur.

50 ⟨23b⟩ Si negligentia parentum erit unum annum peniteat.

⟨24⟩ Sacerdos si tangedo mulierem coinquinatus est, XL diebus peniteat.

⟨25⟩ Presbiter si per cogitationem semen fundit, ebdomadam ieiunat.

55 ⟨26⟩ Si tangit manu cum manu, III ebdomadas peniteat.

⟨27⟩ Si quis sepe per uiolentiam cogitationis semen funderit, XX dies peniteat.

⟨28⟩ Si semem excitauit: primo uice XX dies; si secuda, XL dies; si plus, addatur geiunia.

60 ⟨29⟩ Secundum Grecos presbitero licet uirgo sancta uelamine consecrare et reconciliare penitentem et facere oleum exorcizatum et infirmis crisma si necesse sit. Secundum Romani autem nisi episcopus solus.

65 ⟨30⟩ Presbiter si osculatus est feminam per desiderium, XX dies peniteat.

⟨31⟩ Si semen per osculum fundit, XL dies peniteat.

⟨32a⟩ DIACONES VERO CVM GRECIS non frangunt panem sanctum nec collectionem ⟨32b⟩ uel 'dominus uobiscum' nec completa. ⟨32c⟩ Cum Romanus autem faciunt omnia.

40 episcopus a *praem.* *L₁₁^{p.c.}* 46 accipien*dum *L₁₁^{a.c.}* | qui orationes] quorationes *L₁₁^{a.c.}*
 47 lection*s *L₁₁^{a.c.}* | secundum *scripsi*, secū (*quasi* secum) *L₁₁* 50 negligentii** *L₁₁^{a.c.}*
 56 cogit*tionis *L₁₁^{a.c.}* 58 semem *sic L₁₁* | secuda *sic L₁₁*

16: B124, XXI.10 | 17: B123, G21, XVII.3 | 18: B50, D170, G87, XVII.9 | 19: B55a, G155, XVII.1 | 20: B55b, XVII.2 | 21: B56, D45, G156, XVII.8 | 22: B10, D9, G17, XVII.10 | 23a: B79a, G161, XIV.28 | 23b: B79b, G162, XIV.29a | 24: B99, D65, VIII.1; = C150 | 25: G118c, VIII.3 | 26: G118d, VIII.4 | 27: G119a, VIII.7 | 28: G119b, VIII.9 | 29: B42, D41, G8, XVIII.8 | 30: G118a, VIII.2 | 31: (B103 ?), G118b (G100 ?), (II.15 ?); cf. C159 | 32a: B11a, D10a, G18, XVII.14a | 32b: B11b, D10b, XVII.14b | 32c: —

70 <33> Non licet diacono laico penitentiam iudicare, sed episcopo aut
præsbitero.

<34> Diacones possunt baptizare et penitentiam iudicare, potum et
cibum benedicere, panem dare.

<35> Similiter monachi et clerici cibum benedicere.

75 <36> Calicem a diacono presbitero accipienda est. Oblationes cum
presbitero non frangunt sed separatim frangent.

<37> DE MISSA SOLLEMNITATE. Presbitero licet solo missas agere, si
necesse est, et populum benedicere in parasceuen et crucem
sanctificare.

80 <38> In illa uero die ante natale domini hora nona expleta missa id
est uigilia manducant Romani. Greci uero dicta uespera manducant et
missa caenant.

<39> Quicumque in missarum solemnitate responsoria uel lectiones
canere uult non cogitur cappam deponere; nisi euangelium legens
85 supra humeros ponet.

<40a> In uno altare duos missos facere conceditur uno die. <40b> Et
ille qui prius mamducasse probatur ad osculum non permittetur.

<41> Pro defuncto monacho missa agatur dies sepulture eius et III
die; postea et quanta uoluerit abbas.

90 <42> Missa monachi per singulas ebdomas nomina recitare.

<43> Secundum Romanus die dominica non recitantur nomina
mortuorum ad missam.

<44> Pro laico bono tertia die uel septimo post ieiunium; pro
penitente autem XXX die uel septimo, et propinquis eius oportet
95 ieiunare VII dies et oblationes offerent ad altare, sicut in Iesu filii
Sirach legitur: Et pro Saul filii Israel ieiunauerunt; et
postea quantum uoluerit presbiter.

cf. 2 Sm 1:12

<45> Missas secularium mortuorum III in anno: III die et VIII die et
XXX die, quia resurrexit dominus tertia die, et nona hora emisit
100 s p i r i t u m, et XXX dies planxerunt Moysen filii Israhel.

Mt 27:50

cf. Dt 34:8

<46> DE SACRIFITIO ET OBLATIONE. Omne sacrificium sordido uel
uetustata perditum igne conburendum est.

<47> Qui acciperit sacrificium post cibum VII dies peniteat.

105 <48> Mulieres possunt oblationes facere secundum Grecos, non
secundum Romanos.

70 penetertiam *L₁₁^{a.c.}* 72 penetertiam *L₁₁^{a.c.}* 83 solemnitate *L₁₁^{a.c.}* | responsoria] responsoriam
corr. L₁₁^{a.m.} 85 supra] super *L₁₁^{a.c.}* 86 con*editur *L₁₁^{a.c.}* 87 mamducasse *sic L₁₁* 95 ieiunare
sic L₁₁ 100 israel *L₁₁^{a.c.}* 101 omne] omn* *L₁₁^{a.c.}*

33: B104, D67, XVII.15 | 34: B105a, G168a, XVII.16a | 35: B105b, G168b, XVII.16b | 36:
— | 37: B113, D76, G19, XVII.7 | 38: B70, D52 (D96 ?), (G172 ?), XXIII.5 | 39: B72, D156,
G174, XVII.11 | 40a: B84a, D55a, XVI.2a | 40b: B84b, D55c, XVI.2c | 41: B41a, D40a,
G131a, XX.3 | 42: B91a, G130a, XX.4 | 43: B91b, G130b | 44: B41b, D40b, G131b, XX.6
45: B90, D60, G151, XX.5 | 46: B87, XII.6 | 47: B114, D77, XII.5 | 48: B67, D51, XXII.4

«49» Greci omni dominico die communicant, clerici et laici; et qui tribus dominicis non communicauerit excommunicantur sicut et canones habent.

«50a» Romani similiter communicant qui uolunt; qui autem noluerint non excommunicantur.

«50b» Qui non communicant nec accedant ad pacem neque ad osculum in ecclesia.

«51» Penitentes secundum canones non debet communicare ante consummationem penitentem. Theodorus uero iudicauit post annum uel VI mensæ licentiam dari.

«52» Si licitum est mulieri quando peperit ante communicare? Per omnia licitum est.

«53» VI. DE AECLESIA ET ALTARE. Aecclesiam licet ponere in alium locum, si necesse sit, et non debet iterum sanctificare nisi tantum praesbiter aqua aspergere.

«54a» Ligna uero aecclesiae non debet ad aliud opus nisi ad ecclesiam uel igne comburenda est aut ad profectum in monasterio fratribus.

«54b» In laicata opera non debent procedere.

«55» Grados non debimus facere ante altare.

«56» In ecclesia in qua mortuorum cathauera sepeliuntur sanctificare altari non licet.

«57» Si autem consecratum prius fuit, missas in eo celebrare licet.

«58» De ecclesia ubi sepultus est paganus, mundare et iactare foras melius est.

«59» Tributum ecclesie sit sicut consuetudo prouinciæ est, tantum ne pauperes in decimis uim patientur.

«60a» Pecunia ecclesiastica furata siue rapta reddatur quadruplum; «60b» popularia dupliciter.

«61» Incensum deo incenditur in natale sanctorum pro reuerentia diei, quia ipsi sicut lilia dederunt odorem suauitatis et asperserunt aecclesiam dei sicut incensu aspergitur aecclesia primitus iuxta altare.

«62» Reliquie sanctorum uenerandae sunt.

«63» Si potest fieri ut candella ardeat in ecclesia per singulos noctes, quia lucebant sicut luminaria in hoc mundo. Si autem paupertas loci non sinet, non nocit eis.

Phil 2:15

114 theodorus | theò *L*₁₁ 117 per omni *L*₁₁^{a.c.} 132 siue *bis repetit L*₁₁^{a.c.} | reddat (*uid.*) *L*₁₁^{a.c.}
137 reliq̄: *L*₁₁ | ueneranda est *L*₁₁^{a.c.} 138 candella* ardea* *L*₁₁^{a.c.}

49: B26, D25a, G59a, XII.1 | 50a: B27, D25b, G59b, XII.2 | 50b: B106, XVI.2b | 51: B29, D26 (D115d ?), G123, XII.4 | 52: G81, XXVII.4 | 53: B19, D18, G135, XVI.1a | 54a: B18a, D17a, G134a, XVI.3a | 54b: B18b, D17b, G134b, XVI.3c | 55: B57, XVI.6 | 56: B71a, (D98 ?), G149a, XVI.4a | 57: B71b, G149b, XVI.5a | 58: B89, G150, XVI.5b | 59: B76, D53, G158, XXIX.10 | 60a: B122a, D81a, G166, III.2a | 60b: B122b, D81b, III.2b | 61: B59, D48, XVI.9
62: B58a, D46, G165a, XVI.7 | 63: B58b, D47, G165b, XVI.8

145 <64> VII. DE BAPTISMA ET CATACVMEN. Baptizati a pręsbitero non baptizato iterum debent baptizari.

<65> Qui bis baptizati sunt ignorantes, non indient pro eo penitentia nisi quod secundum canones non possunt ordinare nisi pro magna necessitate.

<66a> Qui autem non ignari iterum baptizati sunt, quasi iterum Christum crucifixerunt, peniteant VII annos: IIII feria et VI feria et III XL si pro uitio aliquo; <66b> si autem munditia licitum putauerint, III annos peniteat.

150 <67a> Caticumini autem non debent manducare cum baptizatis <67b> neque osculum dare eis; quanto maius gentiles.

<68> In baptisma et in crisma: qui non est baptizatus uel crismatus non potest alium suscipere.

155 <69> In caticumino et in baptismo et in confirmatione unus pater si necessitas cogit; non tamen consuetudo est sed per singula singuli suscipiunt.

<70> De crisme panno modico: iterum licet mittere super altarum baptizatum.

160 <71> VIII. DE DIE DOMINICO. De operibus diei dominici: Greci et Romani nauigant et equitant, panem non faciunt nec in curru ambulant nisi tantum ad ecclesiam, nec balneant se.

<72> Greci non scribent puplice, tamen pro necessitate seorsum in domo scribent.

165 <73> Qui operantur die dominico: Greci prima uice arguant; secunda tollent aliquid; tertia uice tertiam partem de rebus et uapulant, uel VII dies peniteant.

<74> Greci et Romani dant seruis suis uestimenta et laborant sine dominico.

<75> Grecorum mona seruus non habent; Romani habent.

170 <76> Qui autem nuberit die dominico petat a deo ueniam, et duo uel III dies peniteat.

<77> Lacrum capitis potest esse in dominico et in lexiua pedes lauari licet.

175 <78> VIII. DE CONIUGIO. In primo coniugio debet pręsbiter missas agere et benedicere ambos, et postea apstineant se ab ecclesia XXX dies et uacent orationes, et postea communicent cum oblatione.

143 indient sic *L*₁₁ (*male pro indigent*) 152 in scripsi, i *L*₁₁ 169 mona sic *L*₁₁ (*male pro monachi*) 172 lacrum sic *L*₁₁ (*male pro lauacrum*) 176 orotiones *L*₁₁^{a.c.}

64: B47, XVII.13b | 65: B12, D11a, G24, X.1 | 66a: B13a, D11b, G33a, X.2a | 66b: B13b, G33b, X.2b | 67a: B46a, D123, G129a, XIX.11a | 67b: B46b, G129b, XIX.11b | 68: B82, XIX.9 | 69: B118, XIX.8 | 70: B102, XIX.7 | 71: B14a, D12, G54, XXIII.1 | 72: B14b, D13, G55a, XXIII.2 | 73: B15, D14, G55b, XI.1 | 74: B16, D15, G56a, XXIII.3 | 75: B17, D16, G56b, XXIII.4 | 76: B43d, G127, XIV.20 | 77: B54, D44, G170a, XXIII.8a | 78: B34b, D34, G62, XIV.1

- 180 ‹79› Legitimum coniugium non licet separari sine consensu
 amborum.
 ‹80a› Potest autem alter altero licentiam dare ‹80b› accedere ad
 seruitium dei in monasterio et si nubere, si in primo cenubio erat —
 secundum Grecos tamen non est canonicum. Sin autem in secundo
 non licet ei tertium uiuente uiro uel uxori.
 ‹81a› Duos fratres possunt duas sorores habere in coniugio. ‹81b› Et
 pater et filius matrem et filiam possunt habere.
 185 ‹82a› In tertia propinquitate carnis secundum Grecos licet nubere,
 ‹82b› sicut in lege scriptum est; in quinta secundum Romanus, in tertia
 tamen non solunt coniugium postquam factum fuerit. *cf. Lv 18:10,
 18:12-14*
 ‹83› In tertia tamen propinquitate non licet uxorem alterius accipere
 post obitum eius.
 190 ‹84› Si quis dimiserit gentilem uxorem gentilem, post baptismum in
 potestate eius est habere eam an non.
 ‹85a› Simili modo si unus eorum baptizatus erit, alter gentilis, ‹85b›
 sicut apostolus agit: Infidelis si discedit, discedat. *1 Cor 7:15*
 ‹86› Cuis uxorem ostes abstulerit et non potest repetere eam, licet ei
 195 aliam accipere. Melior est quam fornicare.
 ‹87a› Si uero postea reddetur uxor, non debet recipere eam si aliam
 abet; sed ipsa accipiat alterum uirum si unum ante habuit.
 ‹87b› Eadem sententia stat de seruis transmarinis.
 ‹88› Si quis maritus (uel si qua mulier) uotum habens uirginitatis
 200 adiungitur uxori postea, non dimittat eam sed III annos peniteat.
 ‹89› Mulieri non licet uotum uouere sine licentia uiri; sed si
 uoluerit, dimittere potest.
 ‹90› Si cuius uxor fornicata fuerit, licet dimittere eam et aliam
 reducere.
 205 ‹91a› Mulieri non licet uirum dimittere licet fornicantur, ‹91b› nisi
 forte pro monasterium. Basilius iudicauit.
 ‹92› Si seruum et ancillam dominus amborum in matrimonio
 coniuxerit, postea liberato seruo uel ancilla si non potest redemi qui in
 seruitio est, ‹93› liberato licet ingenuo coniungere.
 210 ‹94› Eequaliter coniungitur uir in matrimonio eius qui sibi
 consanguinei sunt et uxoris suae consanguineis post mortem uxoris.

177 coniu*gium *L₁₁^{a.c.}* 180 si¹ sic *L₁₁* (*male pro sibi*) | cenubio sic *L₁₁* 187 coniugium *scripsi*,
 coñ *L₁₁*, conubium *scripsit FINSTERWALDER* 194 cuius sic *L₁₁* (*male pro cuius*) | reptere *L₁₁^{a.c.}*
 197 abet sic *L₁₁* 201 muliere *L₁₁^{a.c.}* 210 coniungiter sic *L₁₁*

79: B32d, D158b, G65, XXVII.7 | 80a: B32e, D158c, G84a, XXVII.8a | 80b: B32f, G84b,
 XXVII.8b | 81a: B68a, D111, G71a, XXVII.29a | 81b: B68b, D110, G71b, XXVII.29b | 82a:
 B32a, D29a/D158a, G78a, XXVII.26a | 82b: B32b, D29b, G78b, XXVII.26b | 83: B32c, D30,
 G78c, XXVII.27 | 84: B31a, D28, G75, XXVII.18 | 85a: B31b, G76, XXVII.19a | 85b: B31c,
 G77a, XXVII.19b | 86: B35a, D36a, G72a, XXVII.24 | 87a: B35b, D36b (D103e ?), G72b,
 XXVII.25a | 87b: B36a, G72c, XXVII.25b | 88: B38, D37, G63, XIV.5 | 89: B37, D39, G69,
 XIV.7 | 90: B39, D163, G66, XXVII.5a | 91a: B40a, D164, G67a, XXVII.6a | 91b: B40b,
 G67b, XXVII.6b | 92-3: B80a, D35/D103c, G73, XXVIII.4 | 94: B80b, G74, XXVII.28

- 215 <95> Si mulier discederit a uiro suo dispitiens eum, nolens reuertere et reconciliare, et post V annos cum consensu aepiscipi aliam licebit accipere.
- <96> Si in captiuitatem per uim ducta, et si redemi non potest, post annum alteram accipiet.
- <97> Quęcumque mulier adulterium perpetrauerit in potestate uiri est si uellet reconciliare. Et si reconciliauerit, in clero non perficitur uindicta illius: ad probrium uirum pertinet.
- 220 <98> Legitum coniugium equaliter licet in die et in nocte, sicut scriptum est: Tuus est dies et tua est nox, et reliqua, preter dominico. *Ps (LXX) 73:16*
- <99> Maritus non debet uxorem suam nudam uidere.
- 225 <100> Si cuius uxor infidelis est et gentilis et non potest eam conuertere, demittat eam.
- <101a> Mulier nupta fuit cum uiro uno et uotum fecit deo ut post mortem uiri eius acciperit alium, et post mortum est uir eius et accipit alium, et post XII annos confessa est uota sua quando uiuebat cum uiro alio, et nolebat uiuere cum illo sed implere uota sua uoluit. <101b>
- 230 Et licentiam dedit ut nubat cum uiro illo, <101c> ut esset in potestate uiri si inpleret an non.
- <102a> Vir abstineat se a muliere uxor sua XL dies ante pasca et in prima ebdomada post pasca — unde apostolus ait: *Vt uaceti orationi* — <102b> et post pentecosten una septimana. *1 Cor 7:5*
- 235 <103> Stando orandum pro reuerentia solemnitatis et generationis.
- <104> Mulier III menses debet abstinere a uiro suo quando concepta est antequam pariet.
- <105> Mulieres menstruo tempore non intrent in ecclesiam neque communicent, nec sanctęmoniales nec laice; si autem presumant, III ebdomadas ieiunant.
- 240 <106> Similiter peniteat qui intrat in ecclesia ante mundum sanguinem post partum, id est diebus.
- <107> Qui nuberit isdem temporibus XXX diebus peniteat.
- 245 <108> Greci et Romani III diebus abstineant se a mulieribus (sicut in lege scriptum est) ante panes propositiones. *cf. 1 Sm 21:5–6*

213 aepiscipi] aepis *L*₁₁ 220 legitum sic *L*₁₁ 226 cum uiro] cum*u**o *L*₁₁^{a.c.} 227 mortum sic *L*₁₁ 232 uxor aperte sicut glossula uel emendatio in archetypo aderat | pasca] pasc* *L*₁₁^{a.c.} 233 pasca scripsi, pās *L*₁₁ | apostolus] apōs *L*₁₁ 236 suo] su- *L*₁₁ (*partim illegibile factum ob resectionem paginae*) 240 ebdomadas *L*₁₁^{p.c.}

95: B80c, D103f/D103i/D159, G70, XXVII.20 | 96: B80d, D103j/D160, XXVII.21 | 97: B83, XXVII.12 | 98: B107, XXVII.17 | 99: B108, D68, XXVII.31 | 100: D70, G77b, XXVII.19c
 101a: (D115b ?), G83a, XXVII.14a | 101b: G83c, XXVII.15 | 101c: (D115b ?), G83b, XXVII.14b | 102a: B85a, D56a, XXVII.2 | 102b: B85b, D56b | 103: B85c, D161, XXIX.12
 104: (D115c ?), G80, XXVII.3a | 105: B43a, D42a, G125, XIV.17 | 106: B43b, D42b, G126a, XIV.18 | 107: B43c, G126b, XIV.19 | 108: B28, XII.3

- <109a> Basilius iudicauit puero licentiam nubere ante XVI annos si
 se abstinere non potuisset, quamuis monachus ante fuisset: <109b> inter
 bigamus esse uno anno peniteat.
 <110> Puella XIII anno sui corporis potestatem habeat.
 250 <111> Puer usque XVI annum in potestate sit patris sui.
 <112> Disponsatam puellam non licet parentibus dare alio uiro nisi
 illa omnino resistat; tamen ad monasterium licet ire si uoluer<it>.
- <113> X. DE ESV CARNIS MVNDIS SIVE INMVNDIS ET CETE ĒSCIS. Aues
 et cetera animalia si in retibus strangulantur non sunt comedenda, nec
 255 si accipita consumauerit si mortua inueniuntur, quia IIII capitulo *cf. Act 15:29*
 actum apostolos ita præciperunt, id est abstinere a fornicatione et
 suffocato a sanguine et idolatrio.
 <114a> Greci carnem morticinorum non dant porcis suis.
 <114b> Pelles eorum ad calciamenta liceant et lana et cornua liceant
 260 accipere non in sanctum aliquid.
 <115a> Tamen si cassu porci comedent carnem morticinorum, non
 abieciuntur.
 <115b> Porci qui sanguinem hominis gustantes tetigerit
 manducantur.
 265 <116> Sed qui cathauera mortuorum lacerantes manducauerint
 carnem eorum comedere non licet usque dum macerantur.
 <117> Simili modo de gallinis credimus.
 <118a> Animalia quæ a lupis seu a canibus consumantur non sunt
 comedere, <118b> nisi porcis et canibus; <118c> nec ceruus nec caprus si
 270 mortui inuenti sunt.
 <119> Si homo prius uiuum animal occidit, licitum est manducare.
 <120> Pisces autem licent manducare quia alterius naturæ sunt.
 <121> Ēquum non proibent; tamen non est consuetudo comedere.
 <122> Leporem licet comedere, et bonus est pro sinteria, et fel eius
 275 miscendum est cum pipro pro dolore.

248 bigam*s L₁₁^{a.c.} 252 uoluerit] uoluer- L₁₁ (*partim illegibile factum ob resectionem paginae*)
 253 essv (*uid.*) L₁₁^{a.c.} | cete sic L₁₁ (*male pro ceteris*) 255 accipita sic L₁₁ (*male pro*
accipiter) | quia] q L₁₁ 258 sius sic L₁₁ 260 sanctum] secundum (*uid.*) L₁₁^{a.c.} 261 si cassu]
 ***su L₁₁^{a.c.} 262 abieciuntur] abieciū L₁₁ 263 gustantes] gūst L₁₁ 266 comedere] cōme L₁₁
 269 comedere] cōme L₁₁ 271 manducare] mand*ca*e** L₁₁^{a.c.} 272 manducare] mǎn
 L₁₁ | quia] qui L₁₁^{a.c.} 273 comedere] comere L₁₁^{a.c.} 275 pipro pro] pīpp L₁₁

109a: D171, G171a, VIII.14a | 109b: G171b, VIII.14b | 110: B81, XXVII.36 | 111: B86a,
 (G186 ?), XXVII.37a | 112: B100, D145, G86, XXVII.34 | 113: B24b, D168, G143, XXVI.2
 114a: B20, D19a, G136a, XXIII.7a | 114b: B21, D19b, G136b, XXIII.7b | 115a: B22, D20a,
 G137a, XXVI.7a | 115b: B78a, D23a/D103b, XXVI.7c | 116: B78b, D23b, G138c, XXVI.8
 117: D20b, G137b, XXVI.7b | 118a: B23a, D21a, G138a, XXVI.1a | 118b: B23b, D21b,
 G138b, XXVI.1d | 118c: B23c, D21c, G142a, XXVI.1b | 119: G140, XXVI.1c | 120: B24a,
 D21d, G142b, XXVI.3 | 121: B24c, D22, G144, XXVI.4 | 122: B24d, D169, G145, XXVI.5

- <123> Animalia coitu hominum pulluta occidentur et carnes canibus
 proieciantur, sed coria utuntur. Vbi autem dubium est non occidentur.
 <124> Infirmus omni hora licet cibum sumere quandocumque
 desiderat.
 280 <125> Si ceciderat surex in ceruisa, tollatur inde et spargatur aqua
 sancta; si mortua est, omne liquor proiciatur foras et mundatur uas.
 <126> Qui dederit liquorem in qua mus aut mustella mortus fuerit V
 dies peniteat.
 <127> Si apes occident hominem, occidere debet apes festinanter; et
 285 tamen mel manducat.
 <128> Qui manducat carnem inmundam aut a lupis seu uulpis
 occisam, XL dies peniteat.
 <129> Qui fraudem comedit et scit II XL peniteat; sin autem, XL
 diebus.
 290 <130> XI. DE HOMICIDIIS DIVERSISQVE MALIS MVLIERIS. Si quis pro
 ultione proximi hominem occiderit, peniteat sicut homicida, id est III
 annos.
 <131> Si tamen conponere uult proximis eius, peniteat I annum et
 alterum demedium.
 295 <132> Qui occiderit hominem in puplico bello XL dies peniteat, quia
 iussio regis est.
 <133> Similiter autem que in aliena prouincia ab hoste raptum fuerit
 pecuniam, tertia pars ad eclesiam tribuatur.
 <134> Et qui occiderit hominem, XL diebus abstineat se ab eclesia.
 300 <135> Si laicus alterum occiderit odii meditatione: si non uult arma
 relinquere, VII annos peniteat sine carne et uino; <136> si pro iram, III
 annos; si caso, I annum peniteat.
 <137> Qui occidit monachum uel clericum in iudicio episcopis est: et
 arma relinquit et deo seruit, uel VII annos peniteat.
 305 <138> Qui autem episcopum aut presbiterum occiderit regi
 demittendus est iudicare.
 <139> MVLIER si occidit filium suum, homicidium fecit; XII annos
 peniteat et numquam motat preter die dominico.
 <140> Mulier paupercula occidit filium suum, homicidia sit: X annos
 310 peniteat.
 <141> Qui necat filium suum sine baptismo, in canone: X annos; sed
 per consilium VII peniteat.

276 occidentur] occidēn *L*₁₁ 295 quia *L*₁₁ 300 laicūs *L*₁₁ 302 caso *sic L*₁₁ 312 peñi *L*₁₁

123: B77, D54 (D103a ?), G139, XXVI.9 | 124: B109, D69, G148, XXIX.14 | 125: G146,
 VII.8 | 126: — | 127: G141, XXVI.6 | 128: (D120a ?), G147, VII.6a | 129: — | 130: B73a,
 D157, IV.1a | 131: B73b, IV.1b | 132: B74b, (G113a ?), IV.6c | 133: B74a, D102, G154, VII.2
 134: B45, G110, IV.6b | 135: B117a, D80a, G112a, IV.4 | 136: B117b, D80b, G112b, IV.7a
 137: B115, D78, G109, IV.5a | 138: B116, D79, G108, IV.5b | 139: G102, XIV.25 | 140:
 G103a, XIV.26 | 141: (D90 ?), G104, XIV.30

- 315 <142a> Tres annos infans habens et mortuus est sine baptismo, III annos peniteant pater et mater.
 <142b> Si moriatur sine nece et sine baptismo, III annos.
 <143> Mulier que concepit filium in utero ante XL dies I annum peniteat.
 <144> Si post quadraginta dies occidit quasi homicidia peniteat.
 <145> Si qua mulier diuinationes uel incantationes diabolicas fecerit, I annum <146> uel III XL uel XL diebus secundum qualitate culpe.
 320 <147> Mulieres que abortiuum faciunt eodem sententiam iudicentur antequam animam habent; et postea, id est post XL dies acceptione seminis, ut homicidia peniteant, id est III annos: et IIII feria et VI feria et III XL ut penitentia.
 325 <148> De penitentia mulieris que posuit filiam suam super tectum propter sanitate febris uel in fornacem et uoluisset eam sanare sanam eam, V annos peniteat.
 <149> Similiter autem peniteat qui ardere faciat grana ubi mortuus est homo pro sanitate uiuentium et domus: V annos peniteat.
 330 <150> XII. DE FORNICATIONE DIVERSA. Sacerdos si tangendo mulierem coinquinatus fuerit, XL diebus peniteat.
 <151> Qui sepe fecerit fornicationem: primus canon iudicauit ut X annos; secundus VII iudicauit, sed infirmitate hominis et per consilium III annos peniteat.
 335 <152a> Qui sepe cum pecte aut cum masculo peccat, X annos; <152b> quidam dicunt VII.
 <153> Qui cum matre fornicauerit XII annos peniteat.
 <154> Qui cum sorore fornicauerit similiter XII et numquam motat nisi dominico die.
 340 <155> Si uir cum muliere retro aut in tergo nuberit, peniteat sicut qui cum pecte.
 <156> Si in menstruo tempore coierit cum muliere, XL diebus ieiunat.
 <157> Si mulier cum muliere fornicauerit, III annos peniteat.
 345 <158> Si mulier secum ipsa coitum habet, III annos peniteat.
 <159> Si semen per os mittat, III annos peniteat.

314 peni *L*₁₁ 315 annos] añ *L*₁₁ 316 añ peni *L*₁₁ 318 peni *L*₁₁ 320 annum] añ *L*₁₁ | diebus] debus *L*₁₁^{a.c.} 323 peniteant] p̄ *L*₁₁ | annos] añ *L*₁₁ 324 penitentia] peni *L*₁₁ 327 annos peniteat] añ p̄ *L*₁₁ 329 añ peniteat *L*₁₁ 331 coinquinatus] coinquī *L*₁₁ 333 annos secundus] añ secūn *L*₁₁ 340 peni *L*₁₁ 344 peniteat] pē *L*₁₁

142a: G103b, XIV.29b | 142b: G106a | 143: (D114 ?), G105a, XIV.27a | 144: (D114 ?), G105b, XIV.27b | 145-46: B61, D147, XV.4 | 147: B62, XIV.24 | 148: G117a, XV.2 | 149: G117b, XV.3 | 150: B99, D65, VIII.1; = C24 | 151: G92 (G96 ?), II.18 | 152a: G93b, II.2 | 152b: — | 153: G90, II.16 | 154: B98, D64, G89, II.17 | 155: G106b, XIV.21-22 | 156: G107, XIV.23 | 157: G95, II.12 | 158: G97, II.13 | 159: B103, G100 (G118b ?), II.15; cf. C31

- <160> Pueros qui fornicationem faciunt inter semetipsos: ut uapulantur iudicant.
 <161a> Sodomite autem VII annos peniteant; <161b> mollis uero I
 350 annum sicut et mulier.
 <162> Si monachus fornicationem faciens, VII annos peniteat.
 <163> De indulgentia malorum cogitationum si opere non implentur.

 <164> XIII. DE IVRAMENTO. Si iurauerit quis in manu hominis, aput
 Grecos nihil est.
 355 <165> Si iurauerit in manu episcopis aut presbiteri seu diaconi uel in
 cruce consecrata, I annum. <166> Si autem in altare aut in reliquiis seu
 euangelium, VII annos peniteat.
 <167> Peiuræs autem peniteat III annos.

 <168> DE IVRAMENTO. *Sicut mentiri non potest qui non loquitur, sic
 360 periurare non potuerit qui iurare non appetit.*
 <169> *Non est contra dei preceptum iurare; sed dum usum iurandi
 facimus, in periurii crimen incurrimus.*
 <170> *Numquam ergo iuret qui periurare timet.*
 <171> *Multi dum locuntur, iurare semper delectantur.*
 365 <172> *Dum oporteat hoc tantum esse in ore: est est, non non. Mt 5:37
 Amplius enim quam est a malo est.*

 <173> XIII. DE DIVERSIS CAUSIS IN CRISMA. Nullum perfectum esse
 credimus in baptismo sine confirmatione episcopis; tamen non
 disperamus.
 370 <174> In Nicena sinodo crisma fuit constitutum.

 <175> DE PESTE mortalitatis Greci et Romani dicunt ipsos infirmos
 uisitare debere sicut ceteros infirmos, sicut dominus precepit. *cf. Mt 25:36*
 <176> Penitentia est uidue et puellę; maiorem tamen meruit que */25:43*
 uirum habet si fornicationem crimen commiserit.
 375 <177> Bigamus peniteat I annum: IIII feria et VI feria et in IIIbus
 XLmis abstineat se a carnibus; non dimittat tunc uxorem.
 <178> Trigamus et supra — id est in IIII uel V uel plus — VII annos:
 IIII feria et VI feria et in tribus XLmis abstineat se a carne; non
 serperantur tamen. Basilius hoc iudicauit; in canone autem IIII annos.

349 annos] añ *L*₁₁ 357 annos] añ *L*₁₁ 366 quam] *forsan* quod *intelligendum* 367 crisma
 scripsi, crīs *L*₁₁ 370 crisma *bis repetit* *L*₁₁^{a,c} 372 sicut *sic* *L*₁₁ | precepit] precepi- *L*₁₁ (*partim*
illegibile factum ob resectionem paginae) 375 digamus (*uid.*) *L*₁₁^{a,c} 377 annos] añ *L*₁₁

160: G99, II.11 | 161a: B64b, D153, G101a, II.6a | 161b: B64c, D154, G101b, II.6b | 162:
 B93, D33, G88, VIII.6a | 163: B94, D62, G169, VII.4 | 164: G115a, VI.3 | 165: G115b, VI.4
 166: — | 167: B64a, D152, VI.5 | 168: *ISIDORVS Sententiae* 2.31.1a | 169: *ISIDORVS Sententiae*
 2.31.2a | 170: *ISIDORVS Sententiae* 2.31.2b | 171: *ISIDORVS Sententiae* 2.31.3a | 172: *ISIDORVS*
Sententiae 2.31.3b | 173: B5, D7, G12, XIX.5 | 174: B6, D8, G4b, XIX.6 | 175: B25, D24,
 XXIII.6 | 176: B30, D27, G124, II.14 | 177: B33, D31, G85/G177a, XIV.2 | 178: B34a, D32,
 G177b, XIV.3

- 380 <179> Non licet homini a seruo suo abstulere pecuniam sine uoluntate quod ille de labore suo adquisierit.
 <180> Oratio potest sub uelamine esse cum necessitas cogit.
 <181> Mulieres possunt sub nigro uelamine accipere sanitatem.
 <182> Demonium sustinente licet petras uel holera habere sine
 385 incantatione.
 <183> Infans pro infante potest dare deo ad monasterium, quamuis alium uouisset; tamen melior est uotum implere.
 <184> Similiter pecora aequali praetio si necesse sit.
 <185> Rex si alterius regis terra<m> habet, potest dare pro anima sua.
 390 <186> Sanguinem sine uoluntate de dentibus nesciens non est peccatum.
 <187> Inuentio in uia accipienda; si inuenerit possessores, reddat ei.
 <188> Laicus non debet in eclesia lectiones recitare nec alleluia dicere, sed psalmos tantum et responsorias sine alleluia.
 395 <189> Ieiunia legitima III sunt in anno sed populo: XL dies ante pasca ubi decimas anni soluimus; et XL ante natale domini; et post pentecosten X.
 <190> Reconciliatio penitentiae in cena domini tantum est ab episcopis.
 400 <191> Si uero episcopus difficile sit, presbiter potest si necessitas causa prebere potestatem ut impleat.
 <192> Confessionem suam deo solo, si necesse est, licebit agere.
 <193> De libertate susceptionis infirmorum in monasterium: in potestate monasterii est.
 405 <194> De libertate monasterii lauandi pedes laicorum, nisi in cena domini tantum.
 <195> Puerum monasterium ante XXV annos non licet ordinare.
 <196> Infantes monasterii ante XIII anno carnem manducant.
 <197> Seruo dei nullatenus licet pugnare nisi cum consilio seruorum
 410 dei multorum.
 <198> Non licet uiris feminas habere monachos neque feminis uiros. Tamen nos non disstruamus, quia consuetudo est in hac terra.
 <199> Monacho non licet uotum uouere sine licentia abbatis.
 <200> Si uoluerit, sic dimittendus est si iusserit abbas.

389 terram] terra- *L*₁₁ (*partim illegibile factum ob resectionem paginae*) 390 nesciens sic *L*₁₁
 392 si inuenerit] simuenerit *L*₁₁^{a.c.} 396 s*luimus *L*₁₁^{a.c.} 400 dificele *L*₁₁^{a.c.} 405 monasterii*
*L*₁₁^{a.c.}

179: B44, D165, G164, XXVIII.3 | 180: B48, XXIX.13 | 181: B49, G9, XXII.3 | 182: B51, D151, XXV.5 | 183: B52a, D43a, G163, XXIX.5 | 184: B52b, D43b, XXIX.6 | 185: B53, G153, XXIX.7 | 186: B63, D148, G128, VII.11 | 187: B65, D49, XXIX.9 | 188: B66, D50, G160, XVI.10 | 189: B69, D155, G61, XXIX.1 | 190: B75a, XIII.2 | 191: B75b, XIII.3 | 192: B88, D58/D150, G38a, XII.7 | 193: B92a, XXI.14 | 194: B92b, D61, XXI.15 | 195: B86b, D162, G36, IX.9 | 196: B86c, D57 | 197: B101, D66, G114, XXIX.4 | 198: G10, XXI.8 | 199: B121a, D167a, G44a, XXI.9a | 200: B121b, D167b, G44b, XXI.9b

- 415 <201> Si licitum est episcopis uotum soluere? Peromnia: si uult, licitum est, <202> quia uota stulta frangenda sunt et inportabilia.
 <203> Qui sepe furtum fecerit, III annos peniteat aut quomodo sacerdos iudicauerit.
 <204> Quando consecras aquam primus orationes facias.
- 420 <205> Aqua benedicta domus suos aspargent quotiens uoluerint qui habitant in eis.
 <206> Si per populum aut per artem aliquam occidit quis hominem, VII annos peniteat aut plus.
 <207> Qui inmolat demonibus in minimis, I annum peniteat.
- 425 <208> Qui in magnis demonibus immolat, ut X annos peniteat.
 <209> Qui sanguinem aut semen biberit, III annos peniteat.
 <210> Si semen in ecclesia fundit per dormitationem, III dies peniteat.
 <211> In libertate monasterii secularibus penitentiam iudicare.
 <212> De promissione laicorum moram non debent facere, quia *Sir 14:12*
- 430 mors non tardat.
 <213> De grando perduto penitentia est, anima uiuit.
 <214> Si conuersus fuerit et omnem malum fecit, III annos peniteat sine armis et sine uxore, sine uino et carne in totis tribus annis, et deo seruiat.

417 peñi *L*₁₁ 426 peñi *L*₁₁ 427 peñi *L*₁₁ 428 in libertate scripsi cum *U*, tate (lacuna praecedente) *L*₁₁ 432 peñi *L*₁₁

201: G132, XVII.6 | 202: B64, C202, D38, XIV.6 | 203: G94, III.3a | 204: XVI.11b | 205: B60, D146, XVI.11a | 206: G113b, IV.7b | 207: G116a, XV.1a | 208: G116b, XV.1b | 209: VII.3 | 210: VIII.8 | 211: B95, XXI.16 | 212: B96, D63, XXIX.3 | 213: B97, G167, IX.1b | 214: *P.Vinniani* 35 + *P.Cummeani* II.22